

Рајка Глушица

ОСАМОСТАЉИВАЊЕ РЕЧЕНИЧНИХ ЧЛАНОВА У ПРИПОВЈЕТ- КАМА СИМА МАТАВУЉА

Парцелација или осамостаљивање реченичних чланова представља један од синтаксичко-стилских поступака на плану конституисања реченице. То је, заправо, интонационо и позиционо издвајање неког реченичног контитуента, било лексеме, синтагме, или клаузе, чиме се нарушавају традиционално схваћени принципи конституисања реченице. Будући да је могућа у свим језицима, парцелација спада у језичке универзалије.

У нашој лингвистичној литератури нема много радова о овом језичком феномену. Један од најзначајнијих је, свакако, рад Милорада Радовановића¹ у којем аутор терминолошки и теоријски одређује парцелацију, ослањајући се на поставке еминентних совјетских лингвиста, слависта, посебно Шведове и Золотове.² О синтаксичким конструкцијама које су интонационо и позиционо одвојене од матичне реченице структуре, значајне прилоге дали су професори Стевановић³ и Остојић⁴

¹ М. Радовановић, *Неки синтаксички постојећи карактеристични за језик књије «Роман о Лондону» Милоша Црњанској*, прилози проучавању језика, књ. X, Нови Сад 1974. стр. 1-48. Овај рад је преименован у «*О парцелацији реченице као језичком постојећу*» и објављен у књизи *Синтаксис из синтаксе и семантике*, Нови Сад 1990.

² М. Радовановић, *Неки синтаксички српскохрватски постојећи...*, напомене 3 и 11.

³ М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд 1979, поглавље: Реченице с неизреченим главним деловима, стр. 86-119.

⁴ Б.Остојић, *Реченице без развијених главних дијелова у језику А.Г. Мајоша, Славка Колара, Добрише Цесарића и Драгутина Тадијановића*, Књижевност и језик, год. XV, бр. 1, Београд 1968, стр. 24-38.

именујући их као «реченице без развијених главних дјелова» и «непотпуне реченице». Третирајући примјере који очигледно представљају појаву парцелације Јасна Мелвингер⁵ расправља о функцији «експресивне паузе» која раздваја поједине конституенте реченице. Први пут се термин парцелација у сербокроатистици помиње у студији Миливоја Миновића⁶ у којој постоје и значајне разлике у третирању овог језичког феномена у односу на Радовановићево. Миновића, прије свега, занима појава осамостаљивања језичких јединица којих има двије врсте: а) осамостаљивање првог степена, б) осамостаљивање другог степена, напомињући да се осамостаљивање другог степена као јачи вид осамостаљивања «понегдје назива парцелацијом» (М. Миновић, 61). Аспект стилогености парцелације као једног од поступака осамостаљивања описао је и Новица Петковић⁷, док је Милош Ковачевић⁸ анализирао стилематски⁹ аспект поступака осамостаљивања који су искључиво синтаксостилеми. Наводи четири основна типа осамостаљивања: а) просто издвајање реченичних конституената, б) издвајање реченичних чланова интензификатором, ц) издвајање компонената с њиховом пермутацијом, и као последњи, д) парцелација реченице која «представља потпуно осамостаљење реченичних чланова» (Ковачевић, 29) или завршни корак осамостаљивања. Лингвистичко-стилистичку анализу поступака осамостаљивања у дјелу М. Црњанског спровео је Радоје Симић¹⁰.

Слиједећи теоријско-методолошки поступак М. Радовановића корак даље у изучавању парцелације учинила је Љиљана Суботић¹¹, потврђујући али и коригујући закључке до којих је о овој језичкој појави

⁵ Ј. Мелвингер, *Реченица са редукцијом њредикација и реченица са експресивном њпаузом у делима савремених њрозних њисаца*, Сувремена лингвистика, бр. 5-6, Загреб 1972, 71-76, бр. 7-8, Загреб 1973, 61-66.

⁶ М. Миновић, *Реченица у њрозним гјелима Расѡка Пеѡровића*, АНУБиХ, Сарајево 1970. (поглавље: *Осамостаљивање језичких јединица*, 60-84

⁷ Н.Петковић, *Два срѡска романа (Студије о Нечистијој крви и Сеобама)*, Народна књига, Београд 1988.

⁸ М.Ковачевић, *Карактеристични језички ѡсѡиуѡци у оформљењу синѡаксо-сѡишлема*, Научни састанак слависта у Вукове дане, књ. 23/2 Београд 1995. 19-32.

⁹ На нужност разликовања појмова стилематичности и стилогености (први је везан за лингвистику, други за теорију књижевности) указао је М.Ковачевић у већ поменутом раду, стр. 23.

¹⁰ Р.Симић, *Грамаѡичка и инѡнацијска сѡрукѡура ѡрозноѡ дела Милоша Црњанскоѡ*, Књижевна историја, XI/41, Београд 1978.

¹¹ Љ.Суботић, *Парцелација реченице у језику срѡских ѡисаца 19. века*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, XXXVII, Н.Сад 1994. 607-613; *О ѡпарцелацији реченице (у Сеобама М. Црњанскоѡ и Хазарском речнику М.Павића)*, Научни састанак слависта у Вукове дане, књ. 23/2, Београд 1995. стр. 347-353.

дошао Радовановић. Из овог описа литературе о парцелацији види се да она није обимна и да сам термин није одомаћен. Ипак, у новије вријеме јавља се све већи број научних радова који у пуној мјери афирмишу термин парцелације и придоносе расвјетљавању овог функционалног средства¹².

У радовима који су испитивали језички поступак што га називамо парцелацијом у термилошкој и теоријској одређењу М. Радовановића, искристалисали су се одређени закључци као што су: а) парцелација као поступак сегментирања исказа веома је фреквентна појава у дискурсу савремених писаца¹³ (регистрована је код М. Црњанског, М. Селимовића, М. Павића, Р. Константиновића, О. Давича, С. Винавера, М. Данојлића...); б) и писци XIX вијека користили су парцелацију у организовању своје синтаксе¹⁴ (Ј. Лазаревић, Вук Караџић, Јаков Игњатовић, Јован Хаџић, Платон Атанацковић...); ц) парцелација је својствена посебно пјесничком језику, тако да ако је она фреквентна појава код неких писаца онда су они најчешће и пјесници али обрнут смјер закључивања не важи¹⁵ (нијесу забиљежени случајеви парцелације код М. Настасијевића, Р. Петровића, Ј. Дучића); д) парцелацији подлијежу првенствено периферне синтаксичке функције али и носиоци централних синтаксичких функција; е) парцелисани сегмент најчешће је постпонован, али се јавља и у препозицији; ф) сигнал парцелације на плану писаног језика су интерпункцијски знаци; тачка зарез, цртица, двије тачке, тачка зарез, заграда и сл.

У овом раду покушаћемо да утврдимо у којој је мјери присутна појава парцелације и на који начин се остварује у приповијеткама Сима Матавуља, прозног писца на размеђи XIX и XX вијека. Као извор грађе коришћена је III књига Матавуљевих Сабраних дела¹⁶ у којој се налази аутобиографски спис Десет година у Мавританији, као и двадесет двије приповијетке везане за Црну Гору, настале од 1883. до 1905. године.

5. У приповјеткама Сима Матавуља у позицији парцелисаног дијела језичког исказа могу се наћи:

а) Језичке јединице на нивоу лексеме:

¹² Марија Тир, *Парцелација реченице у приповијеткама Лазе К. Лазаревић* Прилози проучавању језика, књ. 23. Нови Сад 1996. 154-176; Тамара Сарафијановић, *Парцелација реченице у прозним делима српских писаца XX века*, Прилози проучавању језика, књ. 23. Н.Сад 1996. 177-191.

¹³ Љ. Суботић, *О парцелацији реченице*, 348.

¹⁴ Љ. Суботић, *Парцелација реч. У језику српских писаца XIX века*, 598

¹⁵ Т.Сарафијановић, нав. дјело, 178.

¹⁶ Симо Матавуљ, *Сабрана дела, III, Десет година у Мавријанији, Приповијетке*, Просвета, Београд 1953.

Ама, чоче, мислиш ли натраг, пут Гусиња? *Сам?* (340)

б) Језичке јединице на нивоу синтагме:

Да-ну, дијете, треба да ми кажеш нешто. *Само неколико ријечи.* (229).

ц) Језичке јединице на нивоу реченице:

Та не зна се, - дода Шуњо, гледајући Пиму у очи, - не зна се за неке кржаве, прекаљене јунаке, који је бољи ... *Акамоли се може знаиши за ову ѿилаг: акамоли заклейвом ѿоѿврдийи: бољи је ѿај но ѿај!* (19)

Из прегледаног језичког материјала примијетили смо да се лексема ређе јавља на мјесту парцелисаног реченичног конституента у односу на реченицу, а посебно у односу на конструкцију (синтагму).

Парцелација именице

6. У приповјеткама Сима Матавуља најчешћи је случај парцелације именице (односно замјенице) или конструкције са именицом (замјеницом) као центром. Парцелацији првенствено подлежу такозване периферне синтаксичке функције (таквих је примјера и код С. Матавуља највише), ипак, у језичком корпусу нашег писца налази се извјестан број примјера у којима налазимо парцелисан субјекатски конституент. На примјер:

Јаго јађени! Слага, од страха да му се не ругају! (277). Субјекатски конституент се налази парцелисан у препозицији а чини га одредбена синтагма, као и у следећем примјеру с тим што се налази у постпозицији:

Сви се скаменише од чуда. Како да то рече пред оцем, и још ко то рече? *Сѿидљиво Лаѿинче!* (220).

Поновљени, парцелисани субјекат са атрибутским одредбама и релативном реченицом као експликацијом имамо у примјеру:

И тако је њу сунце затјецало и остављало – *јарко сунашце ђурђевско, које би хѿјело да свакоѿа обесели!* (343).

Истог је карактера, с тим што је у интерпозицији, и парцелисани поновљени субјекат у следећем примјеру, такође праћен одредбама атрибутског карактера и релативно временском реченицом:

Зора – *рујна зора ђурђевскијех ноћи*, што се смије, *кад изненади оне који у миловању засије*, тако је њу налазила. (343).

6.1. Слиједе примјери у којима се парцелише апозицијски конституент што прецизније експлицира субјекат из претходне реченице:

Први искочише на обалу два стражара-*два циџла Црнојорца* што се ту налажаху; (308)

Пред подне бану на врата људина – *йрави див, у сивијем йанйалонама и широкој жакейи* (262).

6.2. Апозицијског је карактера и парцелисана језичка јединица која прецизније одређује појам који је у претходној реченици већ обиљежен именицом (замјеницом) у позицији лексичког језгра предиката:

Беше онај што је везивао и дрешно, што је био све и сва у оно време у Ивонији – *комесар* (13);

Бјеше црномањаст, бркат, очију као у звјерца, а жилав – *сама засукана жила* (194);

а остаде му тамо понајбољи и најмилији друг – *Мићун* (362)

Други ми знатни сусјед бјеше – *једна луда* (414).

6.3. Веома често се појављују примјери са «привидно парцелисаним» номинативним обликом именице који се могу трансформацијом развити у пуну реченицу у којој ће парцелат заузимати позицију лексичког језгра предиката:

Јокна испусти из руке ожег, који паде на ногу врачари – *граја и вардања* (346) / *Наста граја и вардања*/

У браству, у селу, у читавом племену, гдје је невоља ту притјече Радосав. *Прави јунак и човјек* (364) /*То је прави/ јунак и човјек*/

А по служби разметнуше трагове један од другога, као крст и ђаво. *Брука! Брука у Ребесињу!* (280) /*Пуче брука*/

6.4. Парцелисан може бити и директан објекат самостално кад није дио објекатске синтагме или као дио објекатске секвенце:

Пак се маши руком иза себе – стајао је на прагу те изнесе...

лајинку! Да шио, Милићеву лајинку (354);

Бројимо. *Угод чејргесей и чешири ірла* (349);

Првијех дана марта боловао сам од протисли, али кад првога јутра изађох, свијем чулима осјетих-ірољеће (422).

Парцелисана синтагма у акузативу директног објекта прецизније експлицира објекат у смислу описивања – квалификовања:

Оживио Рецо, лијепи ђетић кучки, па је милостиво разговара, њу *зјодну невјесїицу* (344);

Већ смо били одредили и мјесто и гроб и саставили натпис, - *какав само киїњасїи наїїис* (434);

Да - ну, дијете, треба да ми кажеш нешто. *Само неколико ријечи* (229);

Парцелисани директни објекат прецизније одређује објекат у смислу његовог конкретнијег денотирања или идентификовања у следећим примјерима:

Лале је са Златијом лијеп пород имао, - *нешїо мноїо синова и кћери* (330);

Стаде причати све што је запамтио – *сву истїорију Мавриїаније за іоследњих іедесей іодина* (23);

Десетог дана даше ми мало крушно јела – *мало каше, ойей с млијеком* (436)

6.5. По честости јављања предњаче парцелисане конструкције за компарацију, обично са везничким (прилошким) елементом *као*:

Тако га момчадија прозва, јер бијаше бијел у лицу, танак, њежан – *збиља као Лајинче* (218);

Јер је лађа у морнаревој памети живи створ, који не само има своју судбину, него готово има и своју вољу, врлине и слабости, - *сасвим као жена* (598);

Па и кнезови, ако и говораху о мудријем стварима пред народом, насамо увијек чаврљаху о дједи-*баш као и њихове бабе* (292);

Валај, добар јунак, а коњ – *їрема јунаку* (182);

Гледнуше момци на ђогата. Коњ-према бегу (181);

Парцелисана језичка конструкција у овим примјерима је у суштини производ редукције развијене зависне реченице (уп. развијенији облик наведених парцелата: збиља као што је бијело Латинче; баш као што и њихове бабе чаврљаху; као што је и јунак и сл.).

6.6. У парцелисаној позицији јавља се и датив намјене: слободан и с предлогом *ѿрема*:

И ја се осмехнух према њему – *ѿрема своје иголу* (33);

При томе ваљаше очима преко свјетине, очевидно надајући се још гласнику – *ѿомиловању* (573);

6.7. Регистровани су и примјери са парцелисаном именицом или конструкцијом са именицом као центром и инструменталу у различитим функцијама:

Златом би претрпао што ме је стао *Сувијем златѿом* (520);

Таше му милије бити да га је ћушноу, но што га назва по презимену, *а онакијем ѿласом* (281);

а Госпава по вас божји дан има посла са *унучади* (213);

Ја, са Косора ... *сѿарином* (331);

Жена гледаше за њима-*уѿрав за сином, јер он бјеше закљонио*

чкициу-па уздахнувши пође (333);

У првом примјеру парцелисана инструментална синтагма има значење средстава; у другом има функцију одредбе за начин; у трећем социјативно значење; у четвртом парцелисани инструментал је допуна управној ријечи; у петом примјеру парцелисана инструментална конструкција с предлогом *за* праћена је интензификатором (управ) и парцелисаном узрочном реченицом као експликацијом.

6.8. Примјери који слиједе имају парцелисане локативне синтагме са предлозима *о* и *ѿо*:

У збору је више слушао, но говорио, *а о себи никак* (334);

Сваки га пољуби у руку-*ѿо сѿароме срѿскоме обичају*-пак се поклони и поизмакне (209);

Хвалили су те Миљан, и Оташ, и Мираш, и Никола, и Пејо! *По души, сви* (349);

У првом примјеру парцелисани локатив (са интензификатором

никад) употријебљен је у функцији неправног објекта уз глагол говорити; у другом парцелисана локативна синтаagma у интерпозицији је допуна управне ријечи и казује према чему се врши глаголска радња; и у трећем има значење одредбе за начин праћене парцелисаним субјекатским конституентом у облику замјенице.

6.9. У следећим примјерима парцелисане су генитивне синтагме са различитим значењима и функцијама:

На чесми хтио је увијек да захвати најпрви, иако се ту ред чекао, па му је свак и попуштао осим-мале бодулице (255);

Доста си се наплакала-од невоље а и без невоље (238)

Силазећи низ другу страну, виђех налицје величанствене слике, страхвите урвине, језиве, мрачне дубодолине, оштре кукове, раселине, литице, - без *шравке*, без *дрвеша*, без *йишице*, ни *лейишира*, ни бубе (26);

У првом примјеру парцелисаног генитива с предлогом *осим* за изузимање необично је што се предлог налази позиционо уз центар, а логички представља дио парцелата што није ријеткост ни код Сима Матавуља ни код других писаца¹⁷; у другом примјеру парцелисан је каузални генитив с предлогом *од* праћен конструкцијом генитива и предлога *без* у значењу одсуства узрока радње; и у трећем, низ генитивних синтагми с предлогом *без* у придјевској функцији детерминисања појмова из објекатске синтагме, да би се тај низ завршио двјема синтаagmaма парцелисаних егзистенцијалних генитива.

Парцелација прилога

7. Прилози као језичке јединице из свере предиката подложни су парцелацији и у језику нашег писца. Регистровани су примјери са парцелисаним прилозима за начин, вријеме (односно мјеру времена) и мјесто:

Људи обилазе све, уколико се може примаћи. У томе их и зора затече. *Све залуду* (290);

И она ће ми вјерна бити до... *јегном* (372);

У исти мах навреше са свих страна чиновници и школска

¹⁷ Иста појава забиљежена је и у језику Лазе Лазаревића, М.Тир, нав. дјело, 163.

деца, идући десним рубом трга, те средина Јамине оживе. *Али за мало* (83);

Па онда ми се досади, те почех одлазити у кафану и у читаоницу и код Дига и код берберина Певка и у штампарију и у редакцију и *–свуда* (113);

Нијесам свраћао ни у гостионицу, ни у читаоницу, ни код Мијауша, ни код др Дига, *– једном речју: нијдје* (155)

Парцелација вербида

8. У примјерима који слиједје парцелисане су конструкције са глаголским прилогом садашњим, у првом примјеру у интерпозицији са узрочним значењем и у другом у постпозицији са значењем начина:

Једна жена из гомиле-*видјећи је, зар, онако лијепо и шљужну-заплака се* (230);

И Мићун је јео, *стијојећи, служећи нас њићем*, (583)

Понекад долази и до парцелације инфинитивне допуне модалног глагола са прилошком одредбом за мјесто:

Онога трена најрадије хоћах честитога старца – *бацићи у море* (423);

Интересантни су случајеви парцелисања дијела сложеног глаголског облика који се поступком издвајања истиче:

Најпослије стиже тај извјештај и из њега дознасмо да је Ђуро Кокот гостионичар из Телел-Буруда заиста-*шошао из Александрије* (435);

Јагода не одговори, јер бјеше ... *засијала* (240);

Парцелација придјева

9. У већем броју од прилога, као парцелат се јавља придјев или конструкција са придјевом у центру, најчешће у позицији лексичког језгра предиката:

Такав ти бијаше. *Срдий и милосийив за колико би се ирекрсио* (216);

Бијаше сушта здравина, као и отац. *Повиша од њеја, круињих црнијех очију, косе вилинске* (216);

Елем, након доста страдања, постадох миран и задовољан

човјек, могу рећи: *баш срећан* (156);

У првом примјеру два парцелисана придјева детерминисана су временском реченицом; у другом имамо секвенцу парцелисаних конструкција, поред придјевске са значењем поређења имамо и два сукцесивно парцелисана квалитативна генитива; и у трећем парцелисан је један сегмент лексичке допуне предиката праћен интензификатором (баш).

У једном броју примјера парцелацији подлијеже и придјев у функцији апозитива у којима се апозитив позиционо дистанцира од свог граматичког центра-субјекатског конституента:

Старац се тргне –*зачућен* (170);
Мићан се врати –*иребражен* (491);

Регистровани су и примјери придјева који се парцелишу у секвенци у функцији атрибута:

За њим изиде крупна нека жена, *средовјечна, ћорава* (332);
У ово време био сам романтичан, те са уживањем слућах какви ће величанствени призори наступити: *војни, љубавни, дворски, родољубни-издајнички, суревњиви, одврајни – цвеће и крв* (133);

Парцелација реченице

10. Досада се у истраживањима парцелизација везивала само за зависне реченице. Међутим, парцелисати се могу и конституенти координираних конструкција: копулативне, адверсативне (најчешће) затим и друге калузе;

И тако он освети Дрекала и Николу. *Пак се другом ожени, кћерју Пеја Ситанојева* (329);

Ту се устави и метну руке на своје врело чело. *Пак њошече уза ситейенице.* (300);

Што 'но се каже: човек поштен и добар сам је по себи до-мрој! *А рђа је себ' р (никојовић).* (41);

Шпиро је пјевао божићну пјесму бокелску... *Али је «Рождесиво» и остале њеке њјесме хранио за њравославни Божић* (600);

Трнци подиђоше свакога кад та јуначина запоја... *А од*

силно̄а̄ і̄ласа̄ ње̄іова̄ зӯјахӯ ушӣ (383);

10.1. Од парцелисаних зависних клауза најфреквентније су узрочне. Разбијањем интеграције реченичног комплекса, клауза се позиционо и интонационо осамостаљује:

Очи му севаху, образи му се зажарили, - јер веће̄а̄ задовољс̄іва̄ не можеш̄ учинӣтӣ Маврићанинӯ не̄іо̄ ка̄д̄ іа̄ назовеш̄ «орлушином» (40)

... и предаде им танку невјестицу, ни љубљену, ни миловану, да је воде к оцу... Јер му Лале не шће̄ узетӣ образа, но је жедан̄ био̄ крвӣ климен̄іске̄ (329);

Наредни примјери означавају парцелацију допунске зависне реченице које се најчешће парцелишу у секвенци:

Обично свакојега познатијега пошто год запита: како је како су му чељад, је ли шіа̄ нова у і̄лемену, како је ље̄іина̄ (210);

Дознаде да је онај лијепи младић што је с капетаном изишао његов сестрић и шкриван (поткапетан); да је сва морнарица из Боке; да је носі̄ромо̄ Маі̄іо̄ Јаков̄ јединӣ Лаі̄іинин̄ на броду; да је ... (579);

Слиједи примјери парцелисаних намјерних реченица:

Желите ли ступити у државну службу, - да будете̄ учиӣтељ̄ француско̄і̄ језика̄ у лаі̄іинско̄і̄ школӣ (137);

По вас божи дан хода по свом разопеку, а знаш рашта? Да і̄оцрнӣ (219);

Парцелишу се често и начинске (поредбене) реченице, чак и оне којима се исказује изузетна неједнакост:

не зна се за њеке краве, прекаљене јунаке, који је бољи... Акамоли се може зна̄тӣ за овӯ і̄ілаг; акамоли заклей̄вом̄ і̄оі̄врдиӣ: бољӣ је̄ і̄а̄ј̄ но̄ і̄а̄ј̄ (197);

Пун необичне снаге, смандрљах се брзо и легох како треба, - како најобичније сјавају сви сисари двоношци (138);

Нијесу ријетке ни парцелисане условне зависне реченице

Мићун ће бити јунак, каквих је ријетко и у Херцеговини, - ако іа̄ бо̄і̄ і̄оживӣ (582);

Парцелација броја

11. У позицији парцелисаног језичког конституента веома се ријетко, код писаца у којих је испитивана појава парцелације, појављује број или конструкција са бројем као центром. Међутим, у језичком материјалу приповијетки С. Матавуља регистровани смо и такве примјере са парцелисаним бројем:

Човјек на врану коњу, блиста мупшушка на рамену, а пред њим крд волова –*око десей* –оборили главе и једва крачу (346);

Кад се врати, затече с матером најближу родбину и постављену трпезу: ? Бјеху два постарија човјека а остало женске, *свеџа десейак* (591);

Закључак

12. Након прегледа и анализе језичког материјала у приповјеткама Сима Матавуља уочено је да је парцелација веома фреквентно синтаксичко-стилско средство. Поред у овом раду анализираних остао је велики број примјера парцелације реченичних конатитуената незахваћених анализом јер овај рад не претендује на свеобухватност и исцрпност већ, прије свега, циљ му је утврђивање да ли је и у којој мјери присутна ова језичка појава и на који се начин остварује.

Симо Матавуљ као прозни писац на размеђи вјекова користи се парцелацијом са свим особеностима типичним за дискурс и XIX и XX вијека. Неке од тих особености су следеће:

а) У позицији парцелисаног језичког конституента појављују се: најчешће именица (замјеница) или конструкција са именицом (замјеницом) као центром, затим придјев или конструкција са придјевом као центром, па прилози или конструкције са прилогом као центром и у мањем броју примјера јавља се и број или конструкција са бројем као центром. Веома често се парцелишу зависне реченице (узрочне, допунске, намјенске, начинске, условне и др.), а поред зависних парцелишу се и независне клаузе (саставне, супротне, искључне и др.).

б) Парцелацији првенствено подлежу периферне синтаксичке структуре, а поред њих у великом броју примјера парцелат је и носилац централне синтаксичке функције, прије свега субјекатски конституент и објекат директни у акузативу.

ц) Што се тиче позиције парцелисаног сегмента он је најчешће у

постпозицији, али су заступљени примјери парцелата у антепозицији и интерпозицији.

д) Од интерпункцијских знакова као сигнала парцелације наш писац најчешће користи цртицу, затим тачку (одлика XX вијека), па зарез (одлика XIX вијека), три тачке, тачку зарез и двије тачке.

Симо Матавуљ парцелацијом као средством позиционог и интонационог рашчлањивања реченице постиже стилистичко истицање јаког ефекта тих парцелираних дјелова. Коришћење парцелације у толиком степену учесталости и стилогености изједначава стил у његовим приповјеткама са стилем дискурса неких савремених писаца, оних којима је овај поступак конституитивни елемент реченице.

Rajka Glušica

EMANCIPATION OF SENTENCE MEMBERS IN NOVELETTES BY SIMO MATAVULJ

S u m m a r y

In this paper the author demonstrates that parcelling or emancipation of sentence members, as one of syntactic-style procedures is very frequent in novelettes by Simo Matavulj what makes the style of this writer remarkable.

Д. Карацић, Цртеж из циклуса *Хоризонталне паралеле и шрајови*, 2000.